

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10845045>

ZULFIYA SHE'RIYATIDA PEYZAJ TASVIRI

Oripova Gulnoza Murodilovna

Farg'ona davlat universiteti dotsenti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ochilova Madinaxon Nodirjon qizi

Farg'ona davlat universiteti filologiya fakulteti o'zbek tili yo'nalishi

4-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Maqolada Zulfiya she'riyati bo'yicha firk bildirilgan. Asosan, she'rlaridagi tabiat tasviri mavzusi tahlil qilingan, ilmiy tushunchalar bilan izohlab firklar bildirilgan. Shuningdek, shoir ijodida peyzaj alohida ahamiyat kasb etishi misollar bilan isbotlangan.

Tayanch tushunchalar: lirika, peyzaj, badiiy san'atlar: tashbih, tashxis, metofara, kinoya, istiora.

ANNOTATION

The article expresses opinion on Zulfiya poetry. Mainly, the subject of nature image in his poems is analyzed, opinions are expressed by explaining them with scientific concepts. It is also proved by examples that the landscape is of special importance in the work of the poet.

Basic concepts: lyric, landscape, artistic arts: tashbih, diagnosis, metaphor, irony, metaphor.

АННОТАЦИЯ

В статье высказывается мнение о поэзии Зулфия В основном анализируется тема изображения природы в его стихах, высказываются мнения, объясняя их научными понятиями. Также на примерах доказывається, что особое значение в творчестве поэта имеет пейзаж.

Основные образы: лирика, пейзаж, изобразительное искусство: ташбих, диагноз, метафора, ирония, метафора.

Kirish.

Lirik turga tegishli asarlarda soʻzning ohangi ham kayfiyat ifodasini berish, ham holat tasvirini chizish, ham taassurot manzarasini koʻrsatish vositasi boʻlganligi uchun lirik asarni tahlil qilishda badiiy omillarni topishga alohida diqqat qaratish zarurdir. Lirik asarda kayfiyat qay darajada tasvirlanganligi uning estetik qiymatini tayin etuvchi asosiy omildir. Lirikaning mavzulari ichida tabiat mavzusi va uning tasviri (peyzaj) alohida ahamiyatga ega. Peyzaj tabiat tasviri boʻlib, badiiy asarning gʻoyaviy-estetik quvvatini oshirishga xizmat qiladi. Izzat Sulton tabiat tasviri haqida quyidagi fikrlarni qayd etadi: Badiiy asarda tabiat hodisalari va koʻrinishlari syujetning rivojini tezlatuvchi yoki sekinlatuvchi faktor sifatida ham tasvirlanishi mumkin. Ammo, tabiat manzaralaridan qahramonning ruhiy holatini ochib berish uchun foydalanish badiiy asarda eng koʻp uchraydigan hodisadir.

Badiiy adabiyotda inson xarakterini yaratish, uning murakkab qirralarini ochib berishda ruhiy tahlil oʻrinlidir. Inson ichki dunyosini chuqur va batafsil ochib berishga qaratilgan oʻziga xos badiiy tasvir silsilasidan iborat boʻlmish ruhiyat tasviri ijodkorga qahramon ruhiy olamiga chuqurroq kirib borish, uning nozik ichki kechinmalarini payqab olish va xatti - harakatlarining mantiqiy ruhiy asosini ochib berishni taqozo etadi. Ruhiy tasvir xarakter yaratishning muhim vositalaridan biridir va u oʻziga xos 58 uslubiy hodisa sifatida muayyan badiiy mazmuni ifoda etishga xizmat qiladi.

Ijodkor ruhiy holatini aks ettirishda peyzaj tasviri yetakchilik qiladi. Peyzaj¹ (frans. paysage mamlakat joy) 1) rassomlik va haykaltaroshlikda tabiatni aks ettiruvchi janr yoki shu janrda yaratilgan alohida asar. 2) adabiyotda - badiiy soʻz vositasidagi tabiat tasviri, ifodasi. Tabiat tasviri syujetning tarkibiy qismlaridan biri boʻlib, asarning estetik quvvatini oshirish, qahramonning ruhiy holatini, ichki dunyosini ochish kabi vazifalarni bajaradi. Tabiatning maʼlum bir lavhasi, ijtimoiy hayotdagi biror hodisa yoki voqea adib qalamida poetik obraz qiyofasiga kiradi va uning badiiy maqsadlari bilan bir qatorda oʻquvchi maʼnaviyatini rivojlantirish yoʻlida xizmat qiladi. Poetik obrazlarning shakllanishida ijodkorning tabiat va jamiyat bilan aloqasi, unga munosabati ham muhim rol oʻynaydi.

Peyzajning juda muhim xususiyatini taʼkidlash joizki, u qahramonlarning kechinmalari bilan chambarchas bogʻliq, ularning his-tuygʻulari va kayfiyatlarini, uning badiiy maqsadlari bilan bir qatorda oʻquvchi maʼnaviyatini rivojlantirish yoʻlida xizmat qiladi. Peyzajning yorqin namunalarini Zulfiyaning quyidagi “Bahor keldi seni soʻroqlab” sheʼri misolida koʻrish mumkin:

*Salqin saharlarda, bodom gulida,
Binafsha labida, yerlarda bahor.
Qushlarning parvozi, yellarning nozi,
Baxmal vodiylarda, qirlarda bahor...*

Bu sheʼrda peyzaj yaʼni tabiat tasvirining yorqin namunasi aks etgan boʻlib, jumladan, bahor tasviri metafora (oʻxshatishlar) orqali oʻzining yorqin ifodasini topgan. Maʼlumki, bodom guli va binafsha bahor elchisi sifatida etirof etiladi va bahor kelganidan darak beradi. Bahor fasli kelishi bilan qushlar parvozi, xususan, qldirgʻochlarning oʻlkamizga qaytib kelishi tasviri ifodalangan desak mubolagʻa boʻlmaydi. Shoir qirlarda bahor deganda bevosita lolaqizgʻaldoqlarga ishora

¹ Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari. – Toshkent, 2018.

qilayotganini payqash mumkin. Bu misralarda shoira bahor faslini madh etish orqali Hamid Olimjon bilan o'tkazgan yoshlik chog'lariga, umrining bahor fasliga ham ishora qiladi.

Zulfiya bu she'rida o'lkamizga bahor kelishi tasviri orqali o'zining ko'ngil kechinmalari, qalbidagi his tuyg'ularini ifodalagan va bu she'r peyzaj lirikasiga mansub hisoblanadi. Tabiatdagi jo'shqin hayot Zulfiya qalbiga ham jo'shqinlik olib kiradi va shoira hijron mavzusini kuylar ekan, yashashga bo'lgan muhabbati, hayotsevarlik g'oyalarini she'rga singdiradi. Ko'rinadiki, shoira hijron mavzusi orqali hayotsevarlik g'oyalarini uyg'unlashtirib, she'rning g'oyaviy badiiy xususiyatlarin ochib bergan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Z. Isroilova. *Tong bilan shom aro. Saylanma. "Sharq" nashriyoti - matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati. Toshkent - 2005.*
2. D. Quronov. Z.Mamajonov. M.Sheraliyeva. *"Adabiyotshunoslik lug'ati. "Akademnashr". 2013. -408b.*
3. <https://n.ziyouz.com/kutubxona>
4. D.Quronov. *"Adabiyot nazariyasi asoslari"*D.Quronov. *Toshkent: Akademnashr, 2018. - 480b.*